

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Бовсуновська Г. С.

Дано оцінку основних тенденцій розвитку страхового ринку України з огляду на суттєвий вплив зазначеної сфери фінансового ринку на загальний рівень економічної безпеки країни. У межах дослідження було проаналізовано показники концентрації страхового ринку України. Виявлено наявність помірного рівня монополізації на ринку страхування життя. Досліджено динаміку основних показників страхової діяльності за 2010 – 2016 рр., а саме обсяги валових страхових премій та валових страхових виплат, рівень валових і чистих страхових виплат, обсяг сформованих страхових резервів та розмір загальних активів страховиків. Виявлено нарощення активності страхового ринку та обсягів залучених ресурсів протягом 2010 – 2014 рр. У 2015 – 2016 рр. зазначено негативні зміни тенденцій динаміки основних показників функціонування страхового ринку. Для оцінювання рівня фінансової безпеки страхового ринку як складника економічної безпеки країни було використано показники, запропоновані Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Визначені кількісні значення індикаторів свідчать про близький до небезпечного рівень фінансової безпеки страхового ринку України. Обґрунтовано необхідність враховувати у процесі розрахунку рівня фінансової безпеки страхового ринку інші аспекти функціонування ринку, що будуть відображати ефективність діяльності страхових компаній, рівень розвитку страхового ринку, активність страхувальників на ринку, забезпеченість населення страховим захистом у разі настання страхового випадку. Визначені результати можуть бути використані у процесі дослідження фінансової безпеки страхового ринку України, а також для створення оновленої методичної основи оцінювання безпеки вітчизняного страхового ринку загалом.

Ключові слова: страховий ринок, фінансова безпека, економічна безпека, індикатори фінансової безпеки.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Бовсуновская А. С.

Дана оценка основных тенденций развития страхового рынка Украины с учетом существенного влияния указанной сферы финансового рынка на общий уровень экономической безопасности государства. В рамках исследования были проанализированы показатели концентрации страхового рынка Украины. Виявлено наличие умеренного уровня монополизации на рынке страхования жизни. Исследована динамика основных показателей страховой деятельности в 2010 – 2016 гг., а именно объемы валовых страховых премий и валовых страховых выплат, уровень валовых и чистых страховых выплат, объем сформированных страховых резервов и размер общих активов страховщиков. Виявлено наращивание активности страхового рынка и объемов привлеченных ресурсов в течение 2010 – 2014 гг. В 2015 – 2016 гг. отмечены негативные изменения тенденций динамики основных показателей функционирования страхового рынка. Для оценки уровня финансовой безопасности страхового рынка как составляющей экономической безопасности страны были использованы показатели, предложенные Методическими рекомендациями по расчету уровня экономической безопасности Украины. Полученные количественные значения индикаторов указывают на близкий к опасному уровень финансовой безопасности страхового рынка Украины. Обоснована необходимость учета при расчете уровня финансовой безопасности страхового рынка других аспектов функционирования рынка, отражающих эффективность деятельности страховых компаний, уровень развития страхового рынка, активность страхователей на рынке, обеспеченность населения страховой защитой в случае наступления страхового случая. Полученные результаты могут быть использованы при исследовании финансовой безопасности страхового рынка Украины, а также для создания обновленной методической основы оценки безопасности отечественного страхового рынка в целом.

Ключевые слова: страховой рынок, финансовая безопасность, экономическая безопасность, индикаторы финансовой безопасности.

THE TRENDS IN THE INSURANCE MARKET DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF ENSURING THE COUNTRY'S ECONOMIC SECURITY

H. Bovsunovska

The main trends in the development of the insurance market in Ukraine have been evaluated taking into account the significant impact of this area of the financial market on the overall level of economic security of the state. The concentration of the insurance market in Ukraine has been analyzed. The existence of a moderate level of monopolization in the life insurance market has been revealed. The dynamics of the main indices of insurance activity in 2010 – 2016 has been studied, namely the volume of gross insurance premiums and gross insurance payments, the level of gross and net insurance payments, the volume of the formed insurance reserves and the size of the total assets of insurers. An increase in the activity of the insurance market and the volume of attracted resources during 2010 – 2014 has been revealed. During the period of 2015 – 2016, negative changes in the trends of the dynamics of the main indicators of the insurance market have been noted. To assess the level of financial security of the insurance market as a component of the country's economic security the indicators proposed by the Methodological Recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine have been used. The obtained quantitative values of indicators signal a close to dangerous level of financial security of the insurance market of Ukraine. The necessity for taking into account other aspects of market functioning for calculation of the level of the insurance market financial security has been substantiated, these aspects being the effectiveness of insurance companies, the level of the insurance market development, the activity of policyholders on the market, and the provision of insurance coverage in the event. The obtained results can be used in studying the financial security of the insurance market in Ukraine, and creating an updated methodological basis for assessing the security of the domestic insurance market.

Keywords: *insurance market, financial security, economic security, indicators of financial security.*

Трансформативні перетворення в економіці України обумовлюють значні зміни у сфері економічних відносин. Високий рівень наявної нестабільності провокує появу та формування потенційних загроз для економіки країни, зокрема і для її економічної безпеки. Фінансовий ринок та ринок страхових послуг, з одного боку, є невід'ємним складником механізму забезпечення високого рівня економічної безпеки будь-якої країни, а з іншого – зазнаючи впливу негативних факторів, може суттєво вплинути на загальний рівень економічної безпеки держави. З огляду на дуалістичний вплив страхового ринку на рівень економічної безпеки та можливі суперечності, актуальним напрямом наукових досліджень є оцінювання тенденцій розвитку страхового ринку України в контексті забезпечення високого рівня економічної безпеки країни в умовах нестабільного економічного середовища.

Вагомий здобуток у дослідженні стану страхового ринку, тенденцій його розвитку, рівня його фінансової безпеки й інструментарію, що використовують, зробили вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти. Зокрема, С. А. Ачкасова [1] пропонує у своїй роботі підхід, за яким сталою функціонування ринку можна досягти за умови захисту інтересів споживачів страхових послуг, відновлення довіри до страховиків, а також приведення законодавства про регулювання страхових компаній у відповідність до директив ЄС. Науковці І. Г. Бабець та О. Й. Жабинець [2] у своїй праці надали авторське визначення поняття "фінансова безпека" та наголошують на необхідності використовувати інтегральний показник під час

визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку з визначеним переліком індикаторів. Працю В. В. Виговської [3] присвячено дослідженню наявних підходів до визначення рівня безпеки страхового ринку та обґрунтуванню їхньої недостатності для формування повноцінної інформаційної платформи щодо вибору стратегії забезпечення безпеки страхового ринку. Розкриттю ролі страхування в забезпеченні фінансової безпеки держави, визначенню складників фінансової безпеки та показників безпеки страхового ринку присвячено дослідження Л. І. Губанової [4]. У праці Б. А. Карпінського [5] систематизовано індикатори фінансової безпеки держави, зокрема страхового ринку.

Однак, беручи до уваги необхідність у приділенні підвищеної уваги питанням формування та підтримки економічної безпеки країни в умовах трансформативних перетворень в економіці, варто визначити роль у цьому процесі саме страхового ринку як сегмента фінансового ринку зі значним потенціалом для розвитку.

Метою дослідження є оцінювання основних тенденцій розвитку страхового ринку України з огляду на суттєвий вплив зазначеної сфери фінансового ринку на загальний рівень економічної безпеки країни.

Дослідження стану страхового ринку України слід почати з розгляду основних параметрів його розвитку.

У табл. 1 наведено кількість страхових компаній зі страхування життя та страхових компаній, що здійснювали інші види страхування, а також показники концентрації страхового ринку України у 2010 – 2016 рр.

Концентрація страхового ринку України [6]
[Concentration of the insurance market of Ukraine [6]]

Роки	Види страхування	Кількість страхових компаній	За показником надходження страхових премій, млн грн					Індекси Герфіндаля – Гіршмана
			Top 3	Top 10	Top 20	Top 50	Top 100	
2010	Life	389	49,7	83,7	95,9	100,0	–	–
	Non-life	67	13,6	33,0	51,1	76,6	91,7	–
2011	Life	378	51,3	87,1	96,7	100,0	–	–
	Non-life	64	13,7	34,4	53,6	76,8	92,1	–
2012	Life	352	44,0	90,4	97,9	100,0	–	1 036,48
	Non-life	62	9,9	28,6	46,8	70,8	84,3	170,38
2013	Life	345	51,7	90,9	98,3	100,0	–	1 222,15
	Non-life	62	13,5	30,7	50,3	77,5	92,1	188,92
2014	Life	325	44,8	91,2	98,7	100,0	–	1 042,55
	Non-life	57	15,3	35,0	53,8	78,8	93,4	206,72
2015	Life	312	42,8	87,9	99,0	100,0	–	982,98
	Non-life	49	14,7	36,3	60,3	85,0	96,1	232,72
2016	Life	271	43,0	89,4	99,5	100,0	–	1 079,59
	Non-life	39,0	18,9	44,6	62,7	85,9	96,9	280,74

Варто зазначити загальне зменшення кількості функціонуючих страхових компаній на ринку – як компаній зі страхування життя, так і компаній, що займаються ризиковими видами страхування.

Кількість страхових компаній зі страхування життя постійно зменшується, на кінець 2016 року їхня кількість зменшилася на 41 %, порівняно із 2010 роком. До того ж три найбільших страхових компанії акумулюють майже половину обсягу надходжень страхових премій. На думку автора, така концентрація цього сегмента страхового ринку є фактором негативного впливу на ринок та може впливати на рівень фінансової безпеки страхового ринку.

Кількість страхових компаній, що надають послуги з видів страхування інших, ніж страхування життя, також зменшується, на кінець 2016 року їхня кількість зменшилася на 30 %, порівняно із 2010 роком. Значення індексу

Герфіндаля – Гіршмана вказує на достатній рівень конкуренції на ринку ризикових видів страхування України. Проте з кожним роком його значення збільшується, що вважається негативною тенденцією.

Наведені кількісні дані свідчать про незначні якісні зміни на ринку. Страхові компанії, що припинили діяльність на ринку виявилися менш конкурентоспроможними, не здатними відповідати за взяті на себе зобов'язання та надавати якісні страхові послуги.

Для оцінювання загального стану вітчизняного страхового ринку та основних тенденцій на ньому слід розглянути такі показники страхової діяльності, як: обсяг валових страхових премій і страхових виплат; рівень валових страхових виплат і чистих страхових виплат; розмір загальних активів страховиків та обсяг сформованих страхових резервів (рисунок).

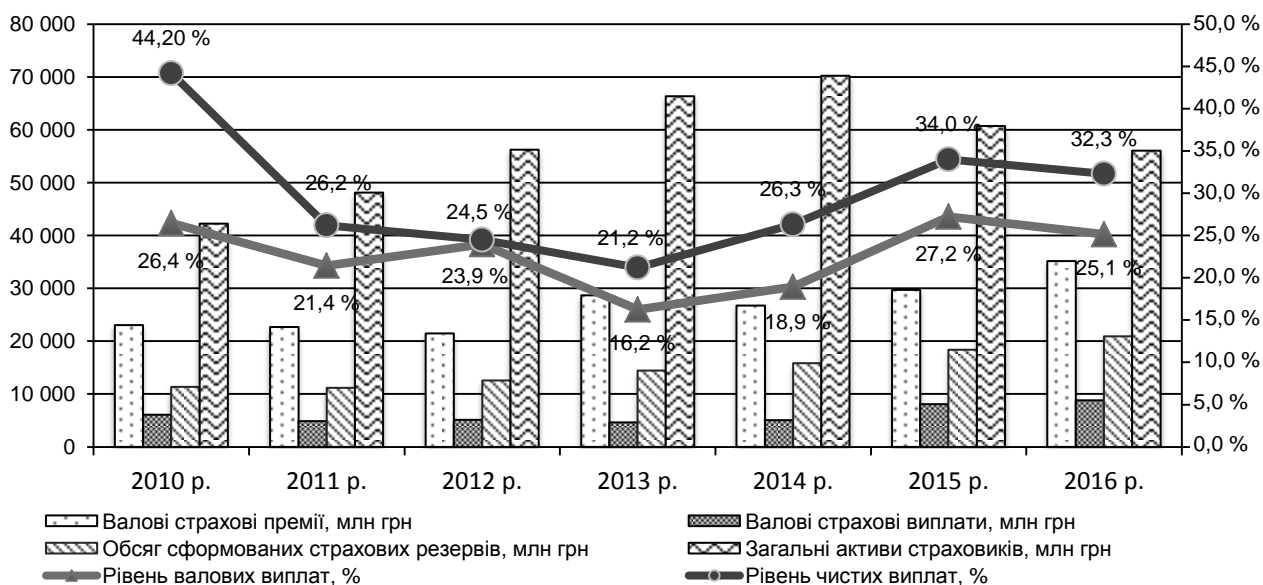

Рис. Основні показники страхової діяльності на страховому ринку України [6]
[The main indicators of insurance activity in the insurance market of Ukraine [6]]

Загальною тенденцією розвитку страхового ринку України є нарощування його обсягів із 2010 до 2014 року. У цей період простежують збільшення розміру активів страховиків та обсягів сформованих страхових резервів, зменшення показника рівня валових і чистих страхових виплат та помірну коливність обсягів валових страхових премій і виплат. У 2015 – 2016 рр. за основними показниками страхової діяльності ринок дещо знижив свою активність [7, с. 19].

Обсяг залучених валових страхових премій був найбільшим у 2013 році та становив 28 661,9 млн грн, найменшим – у 2012 році та становив 21 508,2 млн грн. Найсуттєвіший приріст валових страхових премій був у 2013 році, порівняно з попереднім на 33,3 %, приріст у 2016 році, порівняно з попереднім на 18,3 %. Найбільший від'ємний приріст цього показника – у 2014 році на -6,6 %.

Обсяг валових страхових виплат був найменшим у 2013 році та становив 4 651,8 млн грн, найбільшим – у 2016 році та становив 8 839,5 млн грн. Найсуттєвіший приріст валових страхових виплат був у 2015 році, порівняно з попереднім на 59,9 %. Найбільший від'ємний приріст цього показника – у 2011 році на -20,3 %.

Обсяг сформованих страхових резервів щорічно збільшується в середньому на 13 %, порівняно з кожним попереднім роком.

Найбільший розмір загальних активів страховиків був у 2014 році та становив 70 261,2 млн грн. У 2015 році активи страховиків скоротилися на 13,6 %, порівняно з попереднім роком, і становили 60 729,1 млн грн, у 2016 році скорочення відбулося на 7,7%, а їхній розмір, відповідно, становив 56 075,6 млн грн.

Найбільші значення показників рівня виплат були у 2010 та 2015 – 2016 рр. і відповідають тенденціям надходжень страхових премій та виплат страхового відшкодування.

Загрозливою тенденцією для фінансової стійкості страховиків, а як наслідок, і фінансової безпеки страхового ринку, можна вважати зростання зобов'язань страховиків перед страхувальниками за одночасного зменшення розмірів їхніх активів [8, с. 51]. Така загроза потенційно може реалізуватися за умов подальшого збереження тенденції основних показників страхової діяльності, що були у 2015 – 2016 рр.

Слід розглянути основні аспекти визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку для порівняння тенденцій розвитку ринку та динаміки рівня його фінансової безпеки.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, фінансову безпеку страхового ринку розглядають як складник фінансової безпеки держави, що має бути враховано у процесі визначення економічної безпеки країни загалом.

За визначенням Мінекономрозвитку України, "фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни" [9].

Відповідно до чинного законодавства, фінансову безпеку страхового ринку України визначають за двома субіндикаторами, що є складниками під час визначення фінансової безпеки небанківського фінансового сектору, а саме [9]:

- рівнем проникнення страхування. Цей показник характеризує відношення загального обсягу валових страхових премій до обсягу ВВП;

- часткою надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя), тобто цей показник свідчить про рівень концентрації страхового ринку за преміями. Його розраховують шляхом співвідношення обсягу надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній (крім страхування життя) до загального обсягу надходжень страхових премій.

У табл. 2 наведено характеристичні значення індикаторів, що відповідають різним рівням фінансової безпеки.

Таблиця 2

Індикатори та характеристичні значення індикаторів рівня фінансової безпеки страхового ринку України [6]
[The indicators and characteristic values of the financial security level indicators of the insurance market of Ukraine [6]]

Назви індикаторів, одиниці вимірювання	Характеристичні значення індикаторів				
	критичний рівень	небезпечний рівень	незадовільний рівень	задовільний рівень	оптимальний рівень
1. Рівень проникнення страхування, %	1	2	4	6	8
2. Частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя), %	30	20	15	12	10

Рівень проникнення страхування є так званим індикатором-стимулятором, тобто його зростання є позитивною тенденцією, більше значення цього показника буде вказувати на вищий рівень фінансової безпеки страхового ринку. Оптимальним для цього показника є значення, не менше за 8 %.

Показник концентрації страхового ринку за преміями, навпаки, є індикатором-дестимулятором. Значення цього показника буде вказувати на існування умов для вільної конкуренції або ж, навпаки, наявність монополізації ринку. Його зростання буде вважатися негативною тенденцією, а більше значення цього показника відповідати нижчому рівню фінансової безпеки страхового ринку. Оптимальним для цього показника є значення, не більше за 10 %.

За методикою безпеки страхового ринку є складником безпеки небанківського фінансового ринку, яка, у свою чергу, є складником фінансової безпеки країни. Розрахунок загального показника економічної безпеки країни відбувається з урахуванням дев'ятох її складників, а саме:

виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної та фінансової [9]. Розрахунок інтегрального індексу в аспекті перелічених складників економічної безпеки здійснюють на основі оцінювання понад 130 окремих індикаторів, яким експертним шляхом було визначено вагові коефіцієнти. Значення вагових коефіцієнтів змінюється в діапазоні від 0,064 2 до 0,349 6.

Значення вагового коефіцієнта рівня проникнення страхування дорівнює 0,349 6, що є максимальним із зазначеного діапазону. Для другого індикатора значення вагового коефіцієнта дорівнює 0,193 1. Слід урахувати, що середнє значення вагового коефіцієнта дорівнює 0,110 7.

Як висновок, варто зазначити, що наведені дані свідчать про значний вплив розвитку вітчизняного страхового ринку на рівень, зокрема, фінансової безпеки та економічної безпеки України загалом.

У табл. 3 наведено розраховані значення індикаторів фінансової безпеки страхового ринку.

Таблиця 3

**Індикатори фінансової безпеки
страхового ринку України [6; 10]
[The indicators of financial security
of the insurance market of Ukraine [6; 10]]**

Назви індикаторів	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Рівень проникнення страхування, %	2,13	1,74	1,52	1,97	1,69	1,50	1,48
2. Частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя), %	13,6	13,7	9,9	13,5	15,6	14,7	18,9

Відповідно до отриманого значення, показника проникнення страхування, рівень фінансової безпеки страхового ринку можна охарактеризувати як близький до небезпечного з тенденцією до його зниження. Так, у 2010 році цей показник становив 2,13 %, а у 2016 році – 1,48 %, тобто цей показник на кінець проаналізованого періоду зменшився, порівняно зі значенням на початку періоду, на 30 %.

Відповідно до отриманого значення показника надходжень страхових премій трьох найбільших компаній у 2012 році рівень фінансової безпеки страхового ринку був оптимальним, у 2010 – 2011 та 2014 – 2015 рр. – близьким до незадовільного, у 2016 році – близьким до небезпечного. Спостережено значну коливність цього показника з негативною тенденцією.

Загалом рівень фінансової безпеки страхового ринку України можна охарактеризувати як близький до небезпечного. Оскільки у процесі визначення інтегрального показника рівня фінансової безпеки показник рівня проникнення страхування буде мати вирішальну роль, зважаючи на те, що його ваговий коефіцієнт у кінцевому розрахунку майже вдвічі більший за ваговий коефіцієнт другого показника. Також слід зазначити, що найвищий рівень фінан-

сової безпеки страхового ринку за двома показниками був у 2010 та 2013 рр., найнижчий рівень – у 2016 році.

Запропоновані показники характеризують стан страхового ринку України з огляду на акумульовані ресурси у вигляді валових страхових премій та наявність на ринку умов для вільної конкуренції для страхових компаній.

Розглянувши два індикатори, запропоновані оновленою методикою Мінекономрозвитку України для розрахунку рівня економічної безпеки, варто зазначити певну відповідність між динамікою індикаторів фінансової безпеки страхового ринку, запропонованих Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, та тенденціями змін основних показників страхової діяльності вітчизняного страхового ринку з незначними відхиленнями.

У процесі дослідження рівня концентрації ринку страхування життя в Україні було виявлено наявність значного рівня монополізації цього сегмента, що може негативно відобразитися на рівні фінансової безпеки страхового ринку. Тож доречно було б враховувати під час визначення індикатора концентрації страхового ринку за преміями результати діяльності не тільки страхових компаній, що надають послуги з ризикових видів страхування, а й компаній зі страхування життя. Це дозволило б більш коректно оцінювати рівень фінансової безпеки страхового ринку, оскільки довгострокове страхування є важливим складником страхового ринку. З огляду на специфіку його функціонування, може бути основою для реалізації інвестиційної функції страхування, перспективного нарощення активності та обсягів страхового ринку загалом.

Слід розглянути інші аспекти функціонування страхових компаній та розвитку страхового ринку. Одним із важливих складників розвитку страхового ринку є розвиток перестраховання та участь у ньому нерезидентів. Акцентованої уваги потребують такі аспекти функціонування страхових компаній, як обсяг та структура страхових резервів, що є майбутнім забезпеченням страхових виплат [8, с. 51–52].

У процесі дослідження рівня фінансової безпеки страхового ринку варто розглядати також такі показники, як: рівень страхових виплат, що характеризує відношення обсягу страхових виплат до обсягу залучених страхових премій та відображає ефективність діяльності страхових компаній; показник щільності страхування, що характеризує відношення обсягу залучених страхових премій до чисельності населення та відображає рівень розвитку страхового ринку; активність страхувальників на ринку; забезпеченість населення страховим захистом у разі настання страхового випадку [5, с. 139].

Урахування більшої кількості індикаторів у процесі прогнозування, планування, поточного контролю за основними тенденціями розвитку страхового ринку та рівнем його фінансової безпеки дасть змогу вчасно виявити негативні тенденції на ринку, а отже, й ідентифікувати наявні загрози та мінімізувати чи усунути їхній негативний вплив на різні аспекти функціонування ринку. Це, у свою чергу, є фундаментом для збереження належного рівня економічної безпеки країни загалом.

Як висновок слід зазначити, що страховий ринок України протягом досліджуваного періоду характеризувався

змінюваними тенденціями динаміки з піковим періодом розвитку у 2013 році та виникненням негативних тенденцій у 2015 – 2016 рр. Це пояснюється складним соціально-економічним і політичним становищем у країні та необхідністю в радикальних економічних змінах, що негативно відображаються на очікуваннях потенційних споживачів страхових послуг, і зменшенні рівня довіри до страхового ринку загалом. Рівень розвитку ринку є недостатнім, про що свідчить показник проникнення страхування, проте його значення для формування та підтримки належного рівня економічної безпеки держави не варто недооцінювати.

Визначені результати можуть бути використані у процесі дослідження фінансової безпеки страхового ринку України.

Перспективним напрямом подальших наукових розробок може стати кількісне обґрунтування необхідності у використанні додаткового переліку індикаторів для більш коректного оцінювання рівня фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку з використанням математичного апарату, що буде відповідати змінам умов економічного середовища функціонування страхових компаній та поточної кон'юнктури ринку. Це буде сприяти створенню необхідної теоретичної основи для формування напрямів забезпечення безпеки страхового ринку та може стати підґрунтям для створення оновленої методичної основи оцінювання безпеки вітчизняного страхового ринку загалом.

Література: 1. Achkasova S. A. The governmental regulation of the insurance market in the European integration processes / S. A. Achkasova // *Economic Annals-XXI*. – 2015. – No. 7–8 (2). – P. 49–52. 2. Бабець І. Г. Інтегральна оцінка безпеки страхового ринку України / І. Г. Бабець, О. Й. Жабинець // *Бізнес Інформ*. – 2015. – № 2. – С. 223–228. 3. Виговська В. В. Проблемні питання оцінювання безпеки страхового ринку / В. В. Виговська // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. – 2017. – № 23. – С. 153–157. 4. Губанова Л. І. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави в умовах глобалізації / Л. І. Губанова // *Збірник наукових праць ВНАУ*. – 2012. – Т. 2, № 4 (70). – С. 58–63. 5. Карпінський Б. А. Індикатори фінансової безпеки в контексті збалансованості фінансової системи держави / Б. А. Карпінський // *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України* : збірник науково-технічних праць. – Львів, 2008. – № 18. – С. 131–145. 6. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України / Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>. 7. Волкова В. В. Тенденції розвитку страхового ринку в умовах нестійкого ринкового середовища / В. В. Волкова // *Економіка і регіон*. – 2016. – № 1 (56). – С. 17–24. 8. Пукала Р. Фінансове забезпечення розвитку страхових компаній за директивою ЄС Solvency II / Р. Пукала // *Економіка розвитку*. – 2016. – № 2 (68). – С. 49–53. 9. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 року № 1277. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References: 1. Achkasova S. A. The governmental regulation of the insurance market in the European integration processes / S. A. Achkasova // *Economic Annals-XXI*. – 2015. – No. 7–8 (2). – P. 49–52. 2. Babets I. H. *Integralna otsinka bezpeky strakhovoho rynku Ukrainy* [Integrated Estimation of the Security of the Insurance Market in Ukraine] / I. H. Babets, O. Yo. Zhabynets // *Biznes Inform*. – 2015. – No. 2. – P. 223–228. 3. Vyhovska V. V. *Problemni pytannia otsiniuvannya bezpeky strakhovoho rynku* [Problematic issues of the insurance market security assessment] / V. V. Vyhovska // *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. – 2017. – No. 23. – P. 153–157. 4. Hubanova L. I. *Rol strakhuvannya u zabezpechenni finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh hlobalizatsii* [The role of insurance in providing financial security of the state under the conditions of globalization] / L. I. Hubanova // *Zbirnyk naukovykh prats VNAU*. – 2012. – Vol. 2, No. 4 (70). – P. 58–63. 5. Karpinskyi B. A. *Indykatory finansovoi bezpeky v konteksti zbalansovanosti finansovoi systemy derzhavy* [Financial security indicators in the context of the state financial system balance] / B. A. Karpinskyi // *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy* : zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats. – Lviv, 2008. – No. 18. – P. 131–145. 6. *Informatsiia pro stan i rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy* / Ofitsiinyi sait Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferi ryнкiv finansovykh posluh. – Access mode : <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>. 7. Volkova V. V. *Tendentsii rozvytku strakhovoho rynku v umovakh nestiikoho rynkovoho seredovyscha* [Tendencies of development of the insurance market under the conditions of the unstable market environment] / V. V. Volkova // *Ekonomika i rehion*. – 2016. – No. 1 (56). – P. 17–24. 8. Pukala R. *Finansove zabezpechennia rozvytku strakhovykh kompanii za dyrektyvoiu YeS Solvency II* [Financial support of insurance companies according to the EU Directive Solvency II] / R. Pukala // *Ekonomika rozvytku*. – 2016. – No. 2 (68). – P. 49–53. 9. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Electronic resource] : nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29.10.2013 roku No. 1277. – Access mode : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>. 10. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Інформація про автора

Бовсунівська Ганна Сергіївна – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (просп. Д. Яворницького, 35, м. Дніпро, Україна, 49044, e-mail: bovsunovskaya.anna@gmail.com).

Інформація об авторе

Бовсуновская Анна Сергеевна – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансов Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара (просп. Д. Яворницкого, 35, г. Днепр, Украина, 49044, e-mail: bovsunovskaya.anna@gmail.com).

Information about the author

H. Bovsunovska – PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance of Oles Honchar Dnipro National University (35 D. Yavornytskyi Ave., Dnipro, Ukraine, 49044, e-mail: bovsunovskaya.anna@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
19.09.2017 р.*